

Kuukiri

Detsember 2024

[Loe uudiskirja veebis.](#)

Head uut aastat!
Vabandame kuukirja hilinemise pärast!

Elu hinda küsi neilt, kes kaua elanud

Veel elab meie hulgas palju inimesi, kes on lapsena või noore inimesena näinud maailmasõda ja ränka stalinlikku terrorit okupatsiooni esimesel perioodil. Oleme lootnud, et keegi enam ei peaks vägivalda kogema ja nägema purustatud elusid, hooneid ja taristut. Kuldse Liiga esindajad võtsid novembris osa Tartumaal Luke mõisas toimunud KÜSKI infopäevast. Mõisat haldava MTÜ esindajad rääkisid kuidas nad samm-sammult on mõisahooned varemetest taas üles ehitanud ning loonud kauni ja sooja kogukonnakeskuse. Sinna on kahekümne aasta jooksul taotletud kümneid projektirahasid ning kohalikud on töötanud vabatahtlikena kümneid tuhandeid tunde. Ukrainas praegu toimuva taustal oli aga väga kerge kujutleda, kuidas üks venelaste tiibrakett või muu lendav taparelv selle kõik ühe hetkega võib taas varemeteks muuta.

Suurem osa peale suurt sõda sündinuist polegi midagi nii õudset nagu sõda vahetult kogenud, välja arvatud mehed, kes okupatsioonivõim sundteenistuse kaudu saadeti imperialistliku riigi sõjakolletesse ja Eesti kaitseväelased, kes on ka juba paarkümmend aastat käinud liitlasvägede koosseisus missioonidel.

Agressiivse Venemaa poolt algatatud sõdade kõmin on aga aasta-aastalt valjenenud ning nüüd pole enam kahtlustki, et maailmal on taas tegu

ühe verejanulisteks zombideks kujundatud rahvaga hullunud diktaatoriga eesotsas, kellelt võib oodata kõike. Oma rahva tundetuks lihamassiks vormistanud Moskva võimumehed on täielikult ükskõiksed ka oma rahva elude suhtes ning valmis hävitama mitte ainult ukrainlasi, vaid ka kõiki teisi, kes nende ambitsioonidele ette jäävad. Vallutuste himulisi venelasi hoiab tagasi vaid kartus suure jõu ees, kes võib neid valusalt karistada.

Meil on põhjust tunda end kindlalt NATO vihmavarju all, mille lahutamatuks osaks oleme ise ka. Sõjahüsteeriast pimestatud naabrilt võib aga eludest mitte hooliv rahvas võib oma juhtide kõige ebaloogilisemaid ja absurdsemaid käsked pimedalt täites ikkagi ohustada ka meid. Kasvõi selleks, et testida, kui tugev see NATO siis ikkagi on, võivad venelased püüda kusagil haarata mingi uus sillapea uute vallutuse või nagu neile endile meeldib, Vene impeeriumi kunagise hiilguse taastamise nimel. Nemad ei hooli inimeludest, nagu ütleb meie ajalooline kogemus ning Vene armee julm ja halastamatu sõdimisviis Ukrainas. Meie aga hoolime, sest inimelu on kõigist euroopa tsivilisatsiooni väärtustest alati esimesel kohal.

Terroristlik režiim, tahtes ennast naabrite peal kehtestada, võib näiteks ühe tiibraketiga Tartu või Tallinna kesklinna muuta kogu meie elu jäädavalt. Ka siis, kui mingi ime läbi keegi selle pauguga hukka ei saa. Meie linnade armsaks saanud ajaloolised keskused võib agressor kergesti purustada. Kuid kõige kohutavam on turvatunde kadu, sest terrorisõjas, mida Venemaa naabrite vastu peab, ongi eesmärgiks vapustada rahulikke elanikke ja lõhkuda rahva usaldus oma riigi vastu. Usk elu pühadusse ei pruugi aga kaduda nii kiirelt, sest elades võib-olla ka alalise rünnaku hirmus, ei kujuta me ette, et võiksimme enda ja oma lähedaste elusid hakata vähem tähtsateks pidama. Meeleheide ja hirmule alla andmine on viimane asi, mida sellisel juhul teha.

Keerulisematel aegadel on inimkond alati toetanud vanemate inimeste elukogemusele ja –tarkusele. Tänapäeval, kui elektrit pole, siis ei tööta ükski seade, milleta nüüd juba alla kuuekümnelt aastast elu ette ei kujuta. Isegi otsese sõjategevuseta võivad hübriidsed rünnakud meid jätta, kasvõi ajutiselt mingiks perioodiks elektrita ja kergemini kasutatavate fossiilsete kütusteta. Tule läitmine ja hoidmine, kitsastes tingimustes toidu tegemine ja lastele elementaarsete mugavuste tagamine – sellega on aga meie kõige vanem põlvkond kokku puutunud.

Vanad teavad elu väärtust ja oskavad seda hoida. Nad võivad oma noorematele pereliikmetele olla heaks eeskujuks ja toeks, kuidas

keerulistest olukordadest välja tulla. Sõda näinud ja tunnetanud inimesed võivad virtuaalreaalsusse sukeldunud noortel aidata sealt pinnale tõusta ning kinnitada, et päriselt on igal inimesel vaid üks elu. Tuleb meelde tuletada sedagi, et juba tehtud käike elus tagasi võtta või elumängu uuesti alustada tavaliselt ei õnnestu kellelgi.

Kuldne Liiga on viimaste aastate projektidega aktiveerinud omavalitsuste tasandil vanemat põlvkonda ning viinud nad kokku noorematega. See loob eeldused, et vanemate elukogemused aitavad kaasa kogukondade sisemisele sidustatusele ja elujõule. Ühte hoides ja koos tegutsedes on meie elud paremini kaitstud ja elukvaliteet parem.

Väga hea oleks, kui meie nooremad põlvkonnad ei peaks mingit vahetut sõjakogemust saama, kuid kui see siiski peaks juhtuma, tasub kuulata vanemaid inimesi, et elud oleksid hoitud.

Elame kahjuks huvitaval ajal, mitte igaval, nagu paarkümmend aastat tagasi võis loota.

Aimar Altosaar
Kuldse Liiga juhatuse liige

Valmis uuring Tartu linna vanemaealiste heaolust

Olen nüüd Eestis vanusesõbralikkuse edendamise tegelenud 3 aastat. On märgata, et teema saab aina rohkem tähelepanu ka erinevate meediaväljaannete poolt. Rohkem asjakohaseid tegevusi on ette võtnud ka mitmed omavalitsused.

Eesti vanusesõbraliku ühiskonna loomine on oluline riiklik eesmärk, ent suue osa tööst saavadki ära teha just kohalikud omavalitsused ja meie nende elanikena pidades omavalitsuste ametnike ja juhtidega dialoogi ning taotledes muutusi. KOVide ülesandeks on tagada vanusesõbraliku linna või valla arendamine.

Selleks on vaja tagada avalike asutuste ligipääsetavus, hea transpordiühendus, piisav info liikumine nii aktiivsematele kui ka tervise tõttu koju jäänud vanemaealistele, koolitusvõimalused ning huvitegevused, mis on suuantud eelkõige eakatele ning vanemaealiste kaasamine näiteks ametlike esinduskogude raames linna või valda puudutavate otsuste tegemisse.

Tartu Linnavalitsus on selleks astunud sammu edasi. Valmis uuring Tartu linna vanemaealiste heaolust, mille tellis Tartu Linnavalitsus ja teostas

Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE. Sellest võivad ideid saada teisedki omavalitsused.

Allakirjutanu osales RAKE poolt kutsutuna uuringu läbiviimisel eksperdina.

Uuringu lõpparuanne:

[https://skytte.ut.ee/sites/default/files/2025-01/Tartu linna vanemaealiste uuring l%C3%B5pparuanne.pdf](https://skytte.ut.ee/sites/default/files/2025-01/Tartu_linna_vanemaealiste_uuring_l%C3%B5pparuanne.pdf).

Agu Laius, MTÜ Kuldne Liiga huvikaitsejuht, agu.laius@gmail.ee

Tegime kokkuvõtteid 2022 – 2024 ellu viidud projektist „Noored-vanad võrgustuvad koos (NOVA)“

6. detsembril toimus projekti „Noored-vanad võrgustuvad koos (NOVA)“ lõppfoorum. Projekti juhtpartneriks oli Kuldne Liiga ning partneriteks Tallinna Ülikool, SA Mõttekoda Praxis ja Eesti Avatud ühiskonna Instituut.

Foorumi avas **sotsiaalkaitse minister Signe Riisalo**, kes andis ülevaate vanemaealiste olukorrast ja peamistest probleemidest. Minister rõhutas ühiskonna vananemise teema olulisust ja pidas oluliseks jätkata strateegilise partnerlusega, mis võimaldab vanemaealisi kaasata poliitikakujundamisse. Selleks võimestatakse vanemaealiste huvikaitse- ja esindusorganisatsioone ja nende võrgustikke ning toetatakse vanemaealiste esinduskogude loomist kohalike omavalitsuste juurde. Vanemaealisi on vaja enam kaasata poliitika kujundamisse ning neile on vaja anda võimalus rääkida kaasa vanemaealiste eluolu puudutavates otsustes. Kohaliku elu kujundamisel tuleb arvestada vanusesõbraliku ühiskonna põhimõtetega ning luua võimalusi aktiveerivateks tegevusteks (nt vabatahtlikuks tööks). Võrreldes Euroopa eakaaslastega on Eestis vanemaealised ühiskonda oluliselt vähem kaasatud, sealhulgas osalevad vähem vabatahtlikus tegevuses ja poliitikas.

Järgmisena esines **NOVA projektijuht Agu Laius**, kes on ka MTÜ Kuldne Liiga huvikaitsejuht teemal: "Kokkuvõtte SM partnerlusprojektist "NOVA – noored – vanad võrgustuvad koos". Agu Laiuse hinnangul võib projekti tulemustega rahul olla, sest tulemused on paremad, kui projektitaotlust koostades lubasime. Avalikus ruumis ja meedias arutatakse vanemaealiste ja vanusesõbralikkuse teemadel oluliselt enam, kui 3 aastat tagasi. Tegutseb vanemaealiste huvikaitsevõrgustik partneriks sotsiaalministeeriumile. Hoogustunud on vanemaealiste/eakate

nõukogude loomine ja tegevus omavalitsustes. Kokku töötab juba 31 sellist nõukogu, lisaks on nõukogud mitmes Tallinna linnaosavalitsuses. Teema ei ole aga sugugi ammendatud ja vajab saavutatud tasemelt edasiliikumist. On ka teada, et sotsiaalministeerium jätkab vanemaealiste teemal strateegilise partnerluse toetamist ka järgnevatel aastatel.

Edasi said sõna **Kai Pata** ja **Lianne Teder** Tallinna Ülikoolist, kes rääkisid teemal: "Senioritöö tõenduspõhiseks - Tallinna Ülikooli panus vanemaealiste arendajate ja juhendajate professionaalsuse tõstmiseks". Lianne Teder viis projekti raames koostöös Tiina Tambaumiga läbi NOVA komisjoni eksperimenti Tartu vallas ning aitas korraldada sellele toetuvat NOVA komisjoni koordinaatorite koolitust. Kai Pata oli projekti raames senioriõppe mikroraadiprogrammi läbiviijate töögrupis. Mikroraadiprogramm kestis 10 kuud (sept 2023 kuni juuni 2024). Osales 20 inimest, kellest 17 lõpetas tunnistusega. - Osalejad Võru, Valga, Põlva, Jõgeva, Harju ja Hiiu maakonnast. Põhijäreldus: senioritööd peab õppima, töö käigus omandab küll palju, aga mitte seda, kuidas juhtida põlvkondade vahelist koostööd ja kuidas vähendada vanuselisi stereotüüpe.

Järgmisena esines SA Mõttekoja Praxis juhataja **Urmo Kübar** teemal: "Kokkuvõtte partnerlusprojektist NOVA- Praxise kogemused ja õppetunnid".

NOVA raames aitas Praxis käivitada ja arendada kohalikke eakate esinduskogusid ning nende kogude koostööd kohalike omavalitsustega, samuti töötati välja materjal, mille abil hinnata Eesti linnade-valdade vanusesõbralikkust.

Edasi sai sõna Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi juhataja **Iris Pettai**, kes rääkis teemal "Valmisolek vananevaks ühiskonnaks. Kuidas valmisolekut suurendada?". Ettekande esimeses osas rääkis Iris Pettai, mida tähendab mõiste "vananev ühiskond". WHO järgi on "vananev ühiskond" ("aging society") selline, kus 7 protsenti elanikkonnast on 65-aastased või vanemad. Vana ühiskond ("old society") on selline, kus 14 protsenti on jõudnud sellesse vanusesse ja "ülivana ühiskond" ("over-aged society") on selline, kus üle 20 protsendi on 65+ vanuses. Eestis on 65+ vanuses inimeste osakaal 22%, mis tähendab tähelepanuväärselt kõrget osakaalu ja viitab teravale vajadusele vananeva ühiskonna teemadega tõsiselt tegeleda. On kaks peamist strateegiat valmistumisel vananevaks ühiskonnaks. Esimene strateegia on majandusliku toimetuleku ja heaolu tagamine ehk "passiivne väärikas vananemine". See lähenemisviis ei ole lahenduseks, kui inimesed elavad üha kauem, üha kauem on terved ja töövõimelised, võimelised osalema kõikides ühiselu valdkondades. Riik ei ole suuteline vastutama üha kasvava passiivse elanikkonna osa eest.

Perspektiivne on teine strateegia – vanemaealiste potentsiaali rakendamine, mis eeldab võrdset positsiooni ja aktiivset osalemist ühiskonnaelus.

Projektis NOVA korraldas Eesti Avatud Ühiskonna Instituut üle-eestilise uuringu, et selgitada elanikkonna valmisolekut vananevaks ühiskonnaks, töötas välja tegevusprogrammi tööturul valitseva tõrjumise vähendamiseks ja tegevusjuhendi vanemaealiste nõukogude töö korraldamiseks.

Kokkuvõtte koostas Agu Laius Iris Pettai tehtud ülevaate alusel

Tee heategu ja toeta Kuldset Liigat annetusega, tee püsiannetus pangas!

Kuldne Liiga vajab oma tegevuse hoogustamiseks ja vanemaealiste huvikaitseks toetajate annetusi.

Annetuse saab teha MTÜ Kuldne Liiga pangakontole EE697700771000924787, selgituseks: Annetus.

Sinu annetus aitab Kuldsel Liigal saavutada, et Eesti oleks vanusesõbralik.

MTÜ Kuldne Liiga on kantud [Vabariigi Valitsuse tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekirja](#) ning ühingule tehtavad annetused on tulumaksuvabad.

MTÜ Kuldne Liiga uudiskiri. Rohkem infot: www.liiga.ee
Antud postiloend töötab vaid uudiskirja edastamiseks.

Uudiskirja sisule reageerimiseks saada kiri: info@liiga.ee
Uudiskirja listiga liitumiseks või lahkumiseks saada kiri: nova@liiga.ee